

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра цивільно-правових дисциплін факультету №4

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Правові інструменти альтернативного вирішення спорів» обов'язкових компонент освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

081 «Право» (поліцейські)

м. Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4
протокол № 9 від 16.08.2023 р.

Відповідальна особа:

Доцент кафедри, кандидат юридичних наук **Бортнік О.Г.**

Розробники:

1. Завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Зайцев О.Л.**
2. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор **Сліпченко С.О.**
3. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Піхурець О.В.**
4. Професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Шишка О.Р.**
5. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук **Шишка Н.В.**
6. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук **Бортнік О.Г.**

Рецензенти:

1. Проектор з наукової роботи Харківського університету, канд. юрид. наук,
професор **Сергієнко В. В.**
2. Завідувач кафедри трудового та господарського права факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юрид. наук,
професор **Мельник К. Ю.**

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Рік вступу 2023.

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 5	08 – «Право»; 081 – «Право»; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 1 Семестр 1 Вид контролю: залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
<div>денна форма навчання</div> Лекції – 20 Практичні заняття – 40 Самостійна робота – 50 Індивідуальні завдання: Реферати (тощо) – 2		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Правові інструменти альтернативного вирішення спорів» є: формування системних знань у галузі правового регулювання інструментів альтернативного вирішення спорів; формування навичок застосування чинного законодавства у галузі альтернативного вирішення спорів; вироблення навичок тлумачення норм права, що регулюють відносини, пов'язані з альтернативним вирішенням спорів; формування первісних практичних навичок застосування у своїй майбутній роботі набутих знань з застосування альтернативних способів вирішення спорів.

Завданнями вивчення дисципліни «Правові інструменти альтернативного вирішення спорів» є:

- ознайомлення з поняттям, змістом та видами правових інструментів альтернативного вирішення спорів;
- вивчення правових аспектів можливості альтернативного вирішення приватноправових спорів;
- вивчення правового регулювання альтернативних способів вирішення спорів;
- ознайомлення з практикою застосування альтернативних способів вирішення спорів;
- опанування навичок складання документів, що відображають альтернативне вирішення спорів.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна тісно пов'язана з наступними навчальними дисциплінами: цивільний процес, цивільне право, сімейне право, трудове право, земельне право, житлове право, господарське право, міжнародне приватне право, господарський процес, адміністративний процес.

Очікувані результати навчання. Згідно з освітньою програмою здобувачі вищої освіти повинні:

- **знати:** основні засади та поняття альтернативного вирішення приватноправових спорів; основні бази даних, де знаходяться законодавство та інші національні та міжнародні нормативно-правові акти, якими регулюються правові інструменти альтернативного вирішення спорів; місце альтернативних способів вирішення спорів у системі форм захисту прав та інтересів суб'єктів цивільних правовідносин; порядок реалізації альтернативних способів вирішення спорів; підходи правозастосовної практики альтернативних способів вирішення спорів; основні положення доктрини альтернативних способів вирішення спорів.

- **уміти:** оперувати основними поняттями та категоріями альтернативного вирішення приватноправових спорів, розкривати їх сутність і зміст; аналізувати, тлумачити й вірно застосовувати норми права, що регулюють відповідні відносини; складати та оформлювати процесуальні документи; аналізувати та вирішувати приватні спори альтернативними способами; слідкувати за змінами у чинному законодавстві.

**Програмні компетентності, які формуються при вивченні
навчальної дисципліни:**

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та інноваційного характеру у сфері права, розв'язувати задачі і проблеми цивільно-процесуальних відносин характеру у сфері права.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК-3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-7. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК-10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції. СК-6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію. СК-8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів. СК-13. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості
Програмні результати навчання	ПРН-1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання. ПРН-6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи. ПРН-7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання. ПРН-9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг. ПРН-13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів. ПРН-14. Обґрунтовувати правову позицію на

	<p>різних стадіях правозастосування. ПРН-17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.</p>
--	--

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. «Загальна характеристика альтернативного вирішення приватноправових спорів (АВС)»

Основні форми та способи (правові інструменти) вирішення приватноправових спорів.

Поняття та значення АВС.

Виникнення та розвиток АВС.

Види АВС.

Сфери застосування окремих видів АВС.

Тема № 2. «Переговори як спосіб альтернативного вирішення спорів»

Поняття та характерні ознаки переговорів.

Види та стилі переговорів.

Переговорний процес та оформлення його результатів.

Претензійний порядок врегулювання спорів як особливий вид переговорів.

Тема № 3. «Характеристика третейського (арбітражного) судочинства як правового інструменту АВС»

Поняття, правова природа, принципи організації та діяльності третейських судів. Компетенція третейських судів.

Третейська угода: поняття, види, зміст, порядок і правові наслідки укладення.

Розгляд спору третейським судом, рішення третейського суду та його виконання.

Міжнародний комерційний арбітраж: поняття та правова природа.

Повноваження міжнародного комерційного арбітражу.

Розгляд справ міжнародним комерційним арбітражем.

Оскарження рішень міжнародного комерційного арбітражу.

Визнання та виконання арбітражних рішень.

Тема № 4. «Медіація в системі правових інструментів АВС»

Поняття та природа медіації.

Принципи медіації.

Учасники медіації.

Види медіації.

Загальна характеристика медіаційної процедури.

Сфера застосування медіації.

Моделі медіації.

Тема № 5. «Правова характеристика інших правових інструментів АВС»
Консоліація.

Інститут омбудсмена в системі АВС.

Національна служба примирення та посередництва у КТС як АВС.

Роль нотаріуса в АВС.

Роль адвокатури в АВС.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 1							
Тема № 1. Загальна характеристика альтернативного вирішення приватноправових спорів (ABC)		2		4		10	ЗАЛК
Тема № 2. Переговори як спосіб альтернативного вирішення спорів		2	2	4		10	
Тема № 3. Характеристика третейського (арбітражного) судочинства як правового інструменту ABC		2	2	4		10	
Тема № 4. Медіація в системі правових інструментів ABC		2	2	4		10	
Тема № 5. Правова характеристика інших правових інструментів ABC		2	2	4		10	
Всього семестр	90	10	10	20	0	50	

4.2. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни	Література:
Тема № 1. Загальна характеристика альтернативного вирішення приватноправових спорів (АВС)	
<p>Основні форми та способи (правові інструменти) вирішення приватноправових спорів.</p> <p>Поняття та значення АВС.</p> <p>Виникнення та розвиток АВС.</p> <p>Види АВС.</p> <p>Сфери застосування окремих видів АВС.</p>	<p>Основна: 1-14, 26-30; 31, с.8-263; 32; с. 10-293; 33, с. 11-229</p> <p>Додаткова: 34; 44, с. 5-27; 54, с. 25-235</p>
Тема № 2. Переговори як спосіб альтернативного вирішення спорів	
<p>Поняття та характерні ознаки переговорів</p> <p>Види та стилі переговорів</p> <p>Переговорний процес та оформлення його результатів</p> <p>Претензійний порядок врегулювання спорів як особливий вид переговорів</p>	<p>Основна: 1-14, 19, 31, с.8-263; 32; с. 10-293; 33, с. 11-229</p> <p>Додаткова: 34; 37, с. 248-251; 54, с. 97-114</p>
Тема № 3. Характеристика третейського (арбітражного) судочинства як правового інструменту АВС	
<p>Поняття, правова природа, принципи організації та діяльності третейських судів. Компетенція третейських судів</p> <p>Третейська угода: поняття, види, зміст, порядок і правові наслідки укладення</p> <p>Розгляд спору третейським судом, рішення третейського суду та його виконання</p> <p>Міжнародний комерційний арбітраж: поняття та правова природа</p> <p>Повноваження міжнародного комерційного арбітражу</p> <p>Розгляд справ міжнародним комерційним арбітражем</p> <p>Оскарження рішень міжнародного комерційного арбітражу</p> <p>Визнання та виконання арбітражних рішень</p>	<p>Основна: 2, 4, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 20-23; 31, с.8-263; 32; с. 10-293; 33, с. 11-229</p> <p>Додаткова: 34; 54, с. 115-140</p>
Тема № 4. Медіація в системі правових інструментів АВС	
<p>Поняття та природа медіації</p> <p>Принципи медіації</p>	<p>Основна: 2, 13, 15, 27, 29; 31, с.8-</p>

<p>Учасники медіації</p> <p>Види медіації</p> <p>Загальна характеристика медіаційної процедури</p> <p>Сфера застосування медіації</p> <p>Моделі медіації</p>	<p>263; 32; с. 10-293; 33, с. 11-229</p> <p>Додаткова:</p> <p>34; 35, с. 29-34; 36, с. 216-22; 37, с. 248-251 ; 38, с. 85-89; 39, с. 21-235; 40, с. 25-27; 41, с. 87-89; 43, с. 5-26; 44, с. 128-134; 45, с. 82-86, 46, с. 187-193; 47, с. 81-87; 48, с. 99-104; 49, с. 127-129; 50, с. 169-174; 51, с. 124-128; 52, с. 55-58; 53, с. 12-198; 54, с. 115-140; 55, с. 131-135</p>
Тема № 5. Правова характеристика інших правових інструментів АВС	
<p>Інститут омбудсмена в системі АВС</p> <p>Національна служба примирення та посередництва у КТС як АВС</p> <p>Роль нотаріуса в АВС</p> <p>Роль адвокатури в АВС</p> <p>Консоліація та комбіновані способи АВС</p>	<p>Основна:</p> <p>31, с.8-263; 32; с. 10-293; 33, с. 11-229</p> <p>Додаткова:</p> <p>37, с. 248-251; 39, с. 21-235; 40, с. 25-27</p>

5. Індивідуальні завдання Теми рефератів

1. Міжнародно-правові стандарти у сфері альтернативного вирішення спорів
2. Правова основа впровадження альтернативних способів вирішення правових спорів в Україні
3. Перспективи розвитку альтернативних способів вирішення правових спорів в Україні
4. Зарубіжний досвід застосування альтернативних способів вирішення правових спорів
5. Альтернативні способи вирішення спорів у США, Великій Британії та Бразилії АСВС у США.
6. Законодавство Європейського Союзу про альтернативні способи вирішення спорів
7. Альтернативні способи вирішення спорів у європейських країнах: Швейцарія, Нідерланди, Німеччина, Австрія
8. Поняття, значення та види посередництва як правового інструменту альтернативного вирішення спорів
9. Фасилітація як вид посередництва
10. Вимоги щодо набуття статусу медіатора. Права медіатора. Обов'язки медіатора
11. Відповідальність медіатора. Європейський кодекс медіаторів
12. Арбітраж як альтернативний спосіб вирішення спорів: поняття та сутність
13. Класифікація видів арбітражу
14. Стадії арбітражного процесу
15. Співвідношення права на судовий розгляд справи та права на застосування арбітражу для розгляду спорів
16. Арбітраж і національні суди України
17. Моделі та стилі переговорів
18. Ефективні тактики переговорного процесу
19. Особливості полеміки в переговорному процесі
20. Основні чинники переговорного процесу
21. Види переговорів
22. Вирішення юридичного конфлікту за участю арбітра або колегії арбітрів
23. Процедура третейського розгляду
24. Договірна та претензійна робота. Порядок ведення претензійної роботи
25. Основні форми захисту інтелектуальної власності
26. Механізми та міжнародні стандарти медіації в сфері інтелектуальної власності

27. Застосування альтернативних способів вирішення спорів в окремих категоріях справ з інтелектуальної власності
28. Розгляд і вирішення земельних спорів в позасудовому порядку. Особливості альтернативних способів вирішення спорів при вирішенні земельних спорів
29. Альтернативні способи вирішення індивідуальних трудових спорів
30. Альтернативні способи вирішення колективних трудових спорів
31. Повноваження трудового арбітражу
32. Проблема альтернативних способів вирішення спорів в господарському процесі
33. Зарубіжний досвід альтернативних шляхів вирішення корпоративних спорів. Загальні положення про охорону і захист корпоративних прав
34. Спори, пов'язані з питаннями корпоративного управління
35. Медіація як спосіб захисту корпоративних прав
36. Альтернативні способи вирішення спорів в нотаріальній практиці
37. Роль нотаріату в альтернативному вирішенні спорів
38. Види адвокатської діяльності. Виконання адвокатом ролі медіатора як особливий вид адвокатської діяльності
39. Професійна відповідальність адвоката-медіатора
40. Діяльність омбудсменів у системі альтернативного вирішення спорів

6. Методи навчання

Навчання з дисципліни проходить у формі: лекцій та семінарських занять, а також самостійної та індивідуальної роботи.

Аудиторні заняття проводяться у формі семінарських занять, на яких здобувачі вищої освіти мають приймати участь у дискусії навколо попередньо визначених тем, виступати з рефератами або іншими тезами виступів, вміти формулювати і відстоювати свою позицію. Під час проведення практичних занять здійснюється вирішення практичних завдань, будуть виконуватись контрольні роботи з метою перевірки знань курсантів.

Самостійне оволодіння та поглиблення знань полягає у вивченні рекомендованої навчальної та теоретичної літератури, а також джерел права. Обсяг, зміст і форма індивідуальної роботи з здобувачами вищої освіти визначаються викладачем. Це може бути участь у науковому дослідженні, написання реферату, наукової роботи, курсової чи статті, участь у науково–практичній конференції, в моделюванні ситуативних задач, тренінгів, рольових та ігрових іграх, рішенні задач тощо.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Залік (1 семестр)

1. Загальна характеристика альтернативного вирішення приватноправових спорів (АВС)
2. Основні форми та способи (правові інструменти) вирішення приватноправового спору.
3. Поняття спору про право.
4. Співвідношення АВС та судової форми захисту.
5. Сутність АВС та їх місце у системі форм захисту приватноправових спорів.
6. Поняття та значення АВС.
7. Виникнення та розвиток АВС
8. Види АВС.
9. Сфери застосування окремих видів АВС.
10. Переговори як спосіб АВС.
11. Поняття та характерні ознаки переговорів.
12. Види та стилі переговорів.
13. Переговорний процес та оформлення його результатів
14. Претензійний порядок врегулювання спорів як особливий вид переговорів.
15. Характеристика третейського (арбітражного) судочинства як інструменту АВС
16. Поняття та види арбітражів. Законодавче врегулювання розгляду справ в арбітражах в Україні.
17. Поняття, зміст та значення третейського (арбітражного) застереження.
18. Правовий статус Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.
19. Правовий статус Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України.
20. Порядок розгляду справ арбітражами.
21. Поняття, правова природа, принципи організації та діяльності третейських судів.
22. Компетенція третейських судів.
23. Третейська угода: поняття, види, зміст, порядок і правові наслідки укладення.
24. Розгляд спору третейським судом, рішення третейського суду та його виконання.
25. Підстави для оскарження рішень третейських судів.
26. Міжнародний комерційний арбітраж: поняття та правова природа. Повноваження міжнародного комерційного арбітражу.
27. Розгляд справ міжнародним комерційним арбітражем
28. Оскарження рішень міжнародного комерційного арбітражу.
29. Визнання та виконання арбітражних рішень
30. Медіація в системі АВС. Переваги, недоліки та значення медіації.
31. Поняття та природа медіації.
32. Принципи медіації.

33. Види медіації.
34. Сфера застосування медіації.
35. Моделі медіації.
36. Проект Закону України «Про медіацію»
37. Правова характери альтернативного вирішення спорів
38. Консиліація як правовий інструмент АВС.
39. Інститут омбудсмена в системі АВС.
40. Національна служба примирення та посередництва у КТС як АВС
41. Роль нотаріуса в АВС
42. Роль адвокатури в АВС

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок курсантом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи,

отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Курсант (студент, слухач), який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\frac{\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)}}{\left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр}}{\text{Результат самостійної роботи за семестр}} \right) \cdot 10} *$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність курсантів (студентів, слухачів) на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо курсант (студент, слухач) не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності курсантів (студентів, слухачів), становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

*Підсумкові бали
навчальної дисципліни*

*Загальна кількість балів
(перед підсумковим
контролем)*

*Кількість балів за
підсумковим контролем*

Курсант (студент, слухач), який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Курсантам (студентам, слухачам), які отримали не

більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Курсанти (студенти, слухачі), які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

<i>Підсумкові бали навчальної дисципліни</i>	<i>Підсумкові бали за поточний семестр</i>	<i>Підсумкові бали за попередній семестр</i>	2
--	--	--	---

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання результатів роботи здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*роботу на семінарських, практичних, лабораторних й інших аудиторних заняттях, виконання самостійних навчальних та індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання, виконати не менше двох за семестр контрольних робіт тощо.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
			Оцінка	Пояснення
2	97 – 100	Відмінно ("зараховано")	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
1	94-96			
0	90-93			
	85 – 89	Добре ("зараховано")	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
	80-84			
	75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
	70 – 74	Задовільно ("зараховано")	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
	65-69			
	60 – 67		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
	40–59	Незадовільно („не зараховано")	F	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
	21-39			
	1–20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> \
2. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
3. Цивільний процесуальний кодекс України: в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477- IV.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
6. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
7. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
8. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>
10. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. No 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002>
11. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) (the «New York Convention»)/ UNCITRAL. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en
12. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters / EUR-Lex. URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:En:PDF>
13. European Code of Conduct for Mediators of 2 June 2004. URL : <http://bgarf.ru/science/baltic-center-of-mediation-and-conflictology/normativno-pravovye-dokumenty/evro-kodeks.pdf>
14. European Convention on International Commercial Arbitration, Geneva, 21 April 1961 / United Nations Treaty Collection. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en
15. Гар-Аналіз впровадження інституту медіації в Україні. URL : <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5f5/f7d/2a9/5f5f7d2a9b5cb356474501.pdf>
16. Арбітражний регламент ЮНСИТРАЛ (пересмотрен в 2010 году) / ЮНСИТРАЛ. URL : <http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-r.pdf>

17. Арбітражний регламент. Примирний регламент / ICC — International Chamber of Commerce. URL : <http://www.iccwbo.org/Data/Documents/Buisness-Services/Dispute-Resolution-Services/Mediation/Rules/2012-Arbitration-Rules-and-2014-Mediation-Rules-RUSSIAN-version>

18. Інструкція про порядок визначення послідовності розгляду і вирішення колективного трудового спору (конфлікту) : наказ Національної служби посередництва і примирення від 09.11.2005 р. № 124. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0124299-05#Text>

19. Положення про порядок забезпечення гарантій незалежним посередникам, членам примирних комісій і трудових арбітражів (трудовим арбітрам): наказ Національної служби посередництва і примирення від 13.07.2012 р. № 82 / Національна служба посередництва і примирення. URL : http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3732:2012-07-27-14-13-12&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22

20. Положення про трудовий арбітраж : наказ Національної служби посередництва і примирення від 18.11.2008 р. № 135. URL : http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=97:2010-02-25-15-07-59&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22

21. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 03.03.1998 р. № 137-9. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80#Text>

22. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України: рішення Президії Торгово-промислової палати України № 18 (1) від 17.04.2007 г. / Торгово-промислова палата України. URL : <http://www.ucci.org.ua/arb/icac/ru/rules.html>

23. Регламент Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України: рішення Президії Торгово-промислової палати України № 18 (1) від 17.04.2007 г. Торгово-промислова палата України. URL : <http://www.ucci.org.ua/arb/mac/ru/rules.html>.

24. Регламент роботи трудового арбітражу по розгляду і вирішенню колективного трудового спору (конфлікту) : наказ Національної служби посередництва і примирення від 08.08.2008 р. № 95 / Національна служба посередництва і примирення. URL : http://http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=252:2010-03-25-16-26-14&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22

25. Резолюції 35/52 Генеральної асамблеї ООН «Погоджувальний регламент Комісії Організації Об'єднаних Націй з право міжнародної торгівлі» від 04.12.1980 г. URL : <http://ua-info.biz/legal/basebi/ua-hmwdit.htm>.

26. Рекомендація № R (81) 7 Комітету міністрів державам членам щодо шляхів полегшення доступу до правосуддя від 14.05.1981 г. URL : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_133

27. Рекомендація № R (98) 1 Комітету міністрів державам членам щодо медіації у сімейних спорах от 02.01.1998 г. / Практика вирішення конфліктів. URL : http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml

28. Рекомендація № Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами від 5 вересня 2001 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf

29. Рекомендація № Rec (2002) 10 Комітету міністрів державам членам щодо медіації у цивільних справах від 18.09.2002 г. URL : http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml

30. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім «Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 09.07.2002 р. № 15-рп/2002. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>

31. Альтернативні способи вирішення спорів: навч. посіб. / М.Я.Білак, Ю.Д.Притика, О.М.Спектор, М.М.Хоменко; за заг. ред. Ю.Д.Притики. Харків: Право, 2019. 264 с.

32. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. ВербиСидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.

33. Вступ до альтернативного вирішення спорів : навч. посіб. / Г.В.Анікіна, Ю.В.Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.] ; під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.

Додаткова

1. Types of ADR — mediation; conciliation; arbitration; and counseling. URL : <http://www.treasury.gov.au/Policy-Topics/Business/Small-Business/Legal-Topics/Dispute-Resolution-Proceedings/Types-of-ADR>

2. Bortnikova A. Criteria for the mediatability of a public-law dispute. Visegrad Journal on Human Rights. 2017. No 6. P. 29-34.

3. Бортнік О.Г. Урегулювання спорів у цивільному судочинстві України // Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, 25 трав. 2018 р. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обласний осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». Харків : ХНУВС, 2018, 376 с., с. 131-133.

4. Біцай А. В. Дотримання конфіденційності посередництва адвокатом-медіатором в Україні. *Часопис Київського універс. права*. 2015. № 1. С. 248-251.

5. Біцай А.В. Моделі медіації у світі та перспективи для України. *Право і суспільство*. 2013. № 6. С. 85-89.

6. Грень Н.М. Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медіації: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2016. 250 с.

7. Єфіменко М.Ю. Роль адвоката у процесі медіації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2015. Вип. 13(2). С. 25-27. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_13\(2\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_13(2)_9)

8. Запара С. І. Поняття медіації та особливості її становлення в Україні та світі. *Порівняльне-аналітичне право*. 2015. № 3. С. 87-89.
9. Жорнокуй Ю. М. Конфлікт інтересів та корпоративний конфлікт в акціонерних товариствах: до питання тлумачення понять / Ю. М. Жорнокуй // *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. - 2012. - Вип. 30. - С. 101-111. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2012_30_14
10. Інтеграція медіації в судову систему України. Київ, 2017. 28 с. URL: <https://rm.coe.int/kyselova-t-mediation-integartion-ukr-new-31-07-2017/168075c1e7>
11. Корінний С.О. Альтернативні способи вирішення спорів та інститут судової медіації в адміністративному процесі України: виклад основних доктринальних підходів. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 4. Т. 3. С. 128-134.
12. Корінний С.О. Історичні основи розвитку інституту медіації як засобу вирішення та врегулювання публічно-правових спорів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. № 6. Т. 4. С. 82-86.
13. Корінний С.О. Медіація в Україні: проблеми теорії та практики. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. № 6. Т. 3. С. 187-193.
14. Корінний С.О. Національно-історичний аспект становлення інституту медіації в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1. Т. 2. С. 81-87.
15. Корінний С.О. Перешкоди інституційному розвитку медіації в Україні: зловживання правами в процесі медіації. *Юридичний бюлетень*. 2018. № 8. С. 99-104.
16. Крисань Т. Є. Медіація як альтернативний спосіб вирішення правових конфліктів у цивільному судочинстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Випуск № 1. Том 1. С. 127-129.
17. Мазаракі Н. Медіація як соціальний та правовий інститут. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 3. С. 169-174.
18. Махова Л.О. Переваги впровадження в Україні інституту медіації як позасудового способу врегулювання господарських спорів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 6. С. 124-128.
19. Можайкіна О.С. Поняття та зміст основних принципів медіації в цивільно-правових відносинах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 5. С.55-58.
20. Огречук Г.О. Правове регулювання застосування медіації при вирішенні цивільно-правових спорів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2016. 213 с.
21. Спектор О.М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2012. 244 с.
22. Степаненко Т.В. Європейські стандарти медіації в цивільно-правових спорах та їх упровадження в Польщі та Чехії. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №3. С.131-135. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/32>
23. Степанова Т.В. Процедури примирення в господарському процесуальному законодавстві України: концептуальні засади та перспективи розвитку. *Сучасні технології управління підприємством та можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи*: Матеріали Сьомої Міжнародної науково-практичної конференції для викладачів, аспірантів та молодих вчених. 30-31 березня 2012 р., м. Одеса. Одеса, 2012. Т. 2. С. 133-137.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Судова влада України <https://court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України
<https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>
5. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua.
6. Офіційний сайт Верховного Суду України
<http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень
<http://www.reyestr.court.gov.ua/>
8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua>